

Edukacija apie tai, kad žmogus, kuriam padėjo, toliau padeda kitiems

Prie Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus stendų.

Atidžiai klausomasi muziejininkės-educatorės Jurgitos Jackevičiūtės aiškinimo apie ŠOA.

Gimnazistai išsilgine į edukacinę programą „Išsigelbėjęs Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie ŠOA“.

Lietuvos Seimas 2020-uosius paskelbė Vilniaus Gaono ir Lietuvos žydų istorijos metais. Ta proga alytiškiai iš Putinų gimnazijos lankėsi Žydų muziejuje.

Kovo 6 dieną II–IV klasių jungtinė mokinių grupė vyko į Vilniuje esantį Valstybinį Vilniaus Gaono žydų muziejų, kuris 2001 metais tapo Tolerancijos centru, o nuo seno šis pastatas priklausė žydams – po Pirmojo pasaulinio karo čia veikė profesionalus žydų teatras, sovietiniais metais buvo įsikūręs kino teatras „Pionierius“. Šią ekskursiją planavo mokytojas Vytautas Bigaila ir bibliotekininkė Eglė Juodžiukynienė.

Muziejininkė-educatorė Jurgita Jackevičiūtė perteikė, ką išsigelbėjęs Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šoa hebrajų kalba (arba Holokausta – žydų išžudymą). O Yad Vashem – Jeruzalėje įkurtas Izraelio memorialas Holokausto aukoms atminti, jis įrodo, kad tai nėra tik vardai ar skaičiai mirusių žmonių.

Muziejus – lyg labirintas, kuris reiškia, kad ne tik Vilniuje ar Kaune tai vyko, bet ir visoje Lietuvoje, o ir ne tik joje. Nagrinėdamas istoriją atsiduri labirinte. Jo centre galima padėti akmenėlį, kaip žydai kad vyksta padėti jų į žudynių vietas.

Padėjus akmenėlį, kuris yra amžinybės simbolis, užsidega šviesos šalia mirusių vaikų ir pasigirsta lopšinės, kuri atlikta išgyvenusio 11 metų berniuko, įrašas.

Šią lopšinę berniukas dainavo jidiš kalba mirusių vaikų motinoms. Vaikai buvo masiškai žudomi gete, o jei likdavo nors vienas gyvas, jis atsistodavo ir dainuodavo tą lopšinę. Būnant labirinto centre galima išvysti, kaip padeda temti šviesos ir galutinai užgęsta. Tai lyg metafora, parodanti, kad žuvę vaikai nueina į užmarštį.

Išgelbėti vaikai – įrodymas, kad žmogus, kuriam padėjo, toliau padeda kitiems. Tuo metu buvo išgelbėti vaikai, kurie ir pasidalijo savo patirtimi: Samuelis Bakas, Irena Veisaitė, Aleksandras Štromas ir kt.

Parodos gidė Jurgita sakė: „Tai yra vertybė turėti galimybę paklausti, kaip ten buvo karo metu.“ Muziejuje daug S.Bako darbų, kurie yra apie Vilnių. Šis išsigelbėjęs vaikas yra 86 metų, baigęs meno akademiją, gyvena Amerikoje, Bostone, bendradarbiauja su šiuo muziejumi. Buvo rasta knyga, į kurią jis piešė mažas, o kai jam pasiūlė „susitikti“ su ta knygele, S.Bakas sutiko ją pamatyti dar kartą tik po gero dešimtmečio.

Mums papasakojo daugiau apie S.Bako patirtį, sužinojome, kad jam teko slėptis vienuolyne, mažame, slaptame kambaryje su dar 11 žmonių, o už sienos buvo įsikūrę vokiečiai.

Tam kambaryje gyvenantys vaikai buvo išmokyti net čiaudėti be garso, kojytės buvo apsuktos medžiaga, kad nesugirgždėtų grindys

Tarp Gaono žydų ir Vinco Mykolaičio-Putino muziejų „pasiklydęs“ Redas Skidzevičius (IV c klasės mokinys).

Eglės JUODŽIUKYNIENĖS nuotr.

ir neišgirstų už sienos esantys naciai. Jei vienuolės išgirdavo garsus iš to kambarėlio, apsimesdavo, kad tai jos tuos garsus skleidžiančios langą valydamas ar kažką kita darydamas.

Rašytojas Ičchokas Meras, išsigelbėjęs žydų vaikas, pirmas išdrįso kalbėti apie Holokaustą. I.Meras parašė knygą „Geltonas lopas“, kurioje atsispindi jo vaikystės išgyvenimai, tėvų netektis.

Šioje istorijoje buvo ir didvyrių – viena jų Ona Šimaitė. Ji, apsimesdama, kad žydams, uždarytiems gete, paskolino knygų ir turi jas atsiimti, įeidavo į getą. Įėjus į getą perduodavo laiškelius, paimdavo kitus, kartais net kūdikėlius

užkišus už švarko išsinešdavo ir išgelbėdavo. Kodėl taip darė? Ji atsakė: „Nežinau, man visa tai atrodo normalu.“ Ji buvo tikra drašuo- lė, juk ją galėjo nužudyti už tokią veiklą. Deja, vėliau įskundė O.Šimaitę ir išvežė ją į koncentracijos stovyklą.

Mamos, būdamas gete ir norėdamas išgelbėti savo vaikus, juos apsvaigindavo vaistais, kartais duodavo net per didelę dozę, kad mažieji neskleistų garsų ir miegotų, vėliau juos įkišdavo į bulvių ar šiukšlių maišus, taip juos pasiimdavo kas nors iš anapus geto tvoros.

Tai buvo populiariausias būdas išgelbėti vaiką. Gelbėtojai vėliau

vaikams sugalvodavo slėptuves; jie slėpėsi krosnyje, pagalvėje ir t. t. Už sugalvotas slėptuves vaikams gelbėtojus sumušdavo, bet po to gelbėtojai slėptuvių dar daugiau sugalvodavo.

Mums rodė Lietuvos žemėlapi, kuriame buvo fiksuota prie kiekvieno miesto ar miestelio ženklas, koks lietuvių ir žydų, gyvenusių toje vietovėje, santykis. Sužinojome, kad beveik visur daugiau nei pusė miesto ar miestelio gyventojų buvo žydai. Dabar Lietuvoje likę apie 2 tūkst. žydų, iš kurių ne visi laikosi tradicijų, dalis emigravę ar sukūrę šeimas su kitų kultūrų žmonėmis. Liko vos dvi veikiančios sinagogos Vilniuje ir Kaune, kur žydai gali rinktis.

Išlikusiems žydams dabar širdį drasko per Užgavėnes vaikai, apsimėsdami žydais, juos išjuokdami. Daugeliui lietuvių tai atrodo visiškai normalu, o vaikai nesuvokia, kaip jie išjuokia žydus. Ši tradicija iš labai seniai atsiradus – žydai vaikams asocijuojasi su velniu ar ragana, jų prisibijo, o per Užgavėnes jais apsimeta.

Ši edukacija apie gelbėtojus, o gelbėtojai esame mes. Šioje ne vienus metus kruopščiai rengtoje ekspozicijoje sukaupti autentiški Holokausto liudininkų prisiminimai, per stebuklą išlikusios šeimyninės fotografijos, vaizdo interviu paskaitino mokinius įsivaizduoti, kaip buvo anksčiau, sužadino jausmus.

Greta VAŠKEVIČIŪTĖ,
III b kl. mokinė

Dar negirdėta vieno buto istorija

Kovo 6 dieną iš Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus grupelė Alytaus Putinų gimnazijos II–IV klasių mokinių pavasarėjančia Mindaugo gatve nužingsniauome palei Tauro kalną į Vinco Mykolaičio-Putino memorialinį butą-muziejų.

Atvykę pirmiausia žiūrėjome dokumentinį filmą „Vieno buto istorija“. Filme vaizduojama, kaip Vilniuje, tame pačiame bute, pynėsi XX a. klasikų – Balio Sruogos, Vinco Mykolaičio-Putino – gyvenimo dramos. Kino juostoje rašytojo Balio Sruogos amžininkai, žmona, bičiuliai pasakoja apie rašytojo gyvenimo metus Vilniuje, Tauro gatvėje.

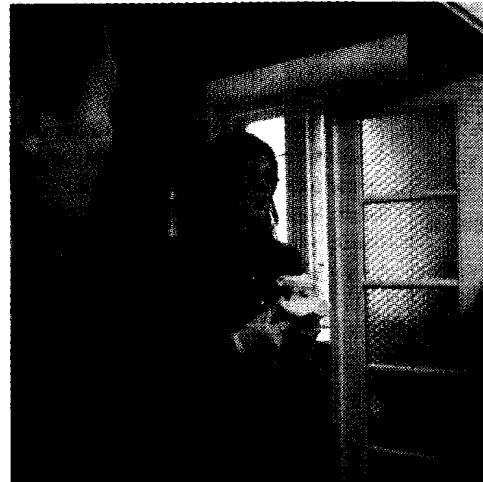
Tuo metu džiaugsmą atgavus senąją Lietuvos sostinę keitė okupacijų siaubas, o nemirtingą, prieš

kiek daugiau nei 70 metų išleista kūrinį „Dievų miškas“ niokojo stalininiai kultūros prievaizdai.

Paskutinius rašytojo gyvenimo metus temdė skausmas dėl išskirtos šeimos (žmona ir dukra atsidūrė Vokietijoje, paskui emigravo į Čikagą, JAV) bei sovietų valdžios priekabės, draudimas publikuoti memuarų knygą „Dievų miškas“.

Skaudi bei žiauri realybė palietė kiekvieno žiūrovo širdį. Filmui pasibaigus buvo sunku kažką pasakyti, nes mintyse buvo daugybė apmąstymų bei klausimų.

Muziejuje ne tik filmą apie Balį Sruogą pamatėme, bet apžiūrėjome ir patį butą. Muziejuje yra trys memorialiniai kambariai – V.Mykolaičio-Putino darbo kabinetas, svetainė ir miegamasis, juose at-

Muziejuje-bute gidė supažindino su dar negirdėta istorija ir leido išvysti rašytojo gyvenamąją aplinką.

Eglės JUODŽIUKYNIENĖS nuotr.

kurta autentiška aplinka. Baldai, knygos, paveikslai ir asmeniniai daiktai yra unikalūs, šeimos isigyti ar jai dovanoti.

Buvusiame Mykolaičių globotinio Vytauto Balčiūno kambaryje įrengta ekspozicija rašytojui Balii

Sruogai, gyvenusiam šiame bute 1940–1943 ir 1945–1947 metais. Virtuvė ir erdvus prieškambaris, tarnaitės kambarėlis ir vonia perdaryti kuriant muziejų.

Apsilankymas muziejuje suteikė galimybę iš arčiau pamatyti, giliau

suprasti to meto poetų, garsių kūrėjų patirtus išgyvenimus, supažindino su dar negirdėta istorija ir leido išvysti jų gyvenamąją aplinką.

Raminta NEVECKAITĖ
Putinų gimnazijos IV c kl. mokinė